

Hemşirelik Öğrencilerinin Engelli Bireylere Yönelik Algıları ve Tutumlarını Etkileyen Faktörler

Gülendam Karadağ¹

Nuray Yalçın¹

Burcu Cengiz¹

Necati Can Kaya²

¹ Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Hemşirelik Fakültesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, Türkiye

² Hemşire, İzmir, Türkiye

Sorumlu Yazar / Corresponding Author:

Nuray Yalçın

Email: nurayyalcin86@gmail.com

Geliş Tarihi/Received 04.11.2025
Revizyon Tarih/ Revised 26.01.2026
Kabul Tarihi/Accepted 06.04.2026
Yayın Tarihi/Publication Date 27.04.2026

Öz

Amaç: Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin engelli bireye yönelik tutum ve algılarını ne düzeyde olduğunu ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel desende araştırma 2023-2024 güz/bahar eğitim/öğrenim döneminde Türkiye'nin batısında yer alan bir devlet üniversitesindeki hemşirelik öğrencileri ile yürütüldü. Çalışmaya katılmayı kabul eden 377 öğrenci ile araştırma tamamlandı. Veriler, 'Kişisel Bilgi Formu', 'Engelli Kişilere Yönelik Çok Boyutlu Tutum Ölçeği' ve 'Engelli Bireye Yönelik Algı Ölçeği' kullanılarak yüz yüze görüşme yöntemi ile toplandı. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

Bulgular: Katılımcıların %40,3'ü 20-21 yaş aralığında olup, %38,7'si birinci sınıf öğrencisidir. Katılımcıların %77,5'inin yakın çevresinde ve %92,6'sının öğrenim gördüğü bölümde engelli birey bulunmadığı belirlenmiştir. Öğrencilerin tutum ölçeğinden 106,79 ± 15,43 olarak bulunmuş olup orta düzeyin üzerinde olumlu tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Öğrencilerin, engelli bireye yönelik algı ölçeğinde bireysel ve toplumsal alt boyut orta-yüksek, benimsemek alt boyutu yüksek, farkındalık alt boyutu orta ve ölçek puan toplam ortalaması 67,30 ± 10,06 olarak bulunmuş olup orta-yüksek algıya sahip olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Öğrencilerin engelli bireylere yönelik çok boyutlu tutumlarının ve engelli bireylere yönelik algılarının orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Sosyodemografik değişkenlerden cinsiyet ile engelli bireye yönelik tutum ölçeğinde ve anne çalışma ile engelli bireye yönelik algıyı etkilediği belirlenmiştir. Diğer sosyodemografik değişkenler ile tutum ve algı ölçeği arasında ilişki saptanmamıştır. Öğrencilerin tutum ve algılarını arttırmak için derstlerde ve uygulama alanlarında engelli bireylerle olan teması artırılabilir.

Anahtar Kelimeler: Engelli Birey, Tutum, Algı, Hemşirelik Öğrencisi

Abstract

Factors Affecting Nursing Students' Perceptions and Attitudes Toward Individuals with Disabilities

Objective: This study aimed to determine the levels of nursing students' attitudes and perceptions toward individuals with disabilities and the factors influencing them.

Methods: This descriptive and cross-sectional study was conducted with nursing students enrolled at a public university located in western Turkey during the 2023-2024 fall/spring academic year. The research was completed with 377 students who agreed to participate. Data were collected through face-to-face interviews using the Personal Information Form, the Multidimensional Attitudes Scale Toward Persons with Disabilities, and the Perception Toward Individuals with Disabilities Scale. Descriptive statistics, the Mann-Whitney U test, and the Kruskal-Wallis test were used for data analysis.

Results: Among the participants, 40.3% were between 20-21 years old, and 38.7% were first-year students. It was found that 77.5% of the participants did not have a person with a disability in their close environment, and 92.6% reported that there was no individual with a disability in their department. The mean score on the Attitude Scale was 106.79 ± 15.43, indicating a moderately positive attitude toward individuals with disabilities. On the Perception Scale, students scored at a moderate-high level in the individual and social subdimensions, a high level in the acceptance subdimension, and a moderate level in the awareness subdimension. The total mean score was 67.30 ± 10.06, showing a moderate-high level of perception.

Conclusion: It was determined that nursing students' multidimensional attitudes and perceptions toward individuals with disabilities were at a moderate level. It was determined that among the sociodemographic variables, gender was associated with attitudes toward individuals with disabilities, and maternal employment status was found to affect perceptions toward individuals with disabilities. No significant relationship was found between the other sociodemographic variables and the attitude and perception scales. Increasing nursing students' contact with individuals with disabilities in both theoretical courses and clinical practice may contribute to improving their attitudes and perceptions.

Keywords: Disabled Persons, Attitude, Perception, Nursing Students

Atıf/Cite; Karadağ, G., Yalçın, N., Cengiz, B., Kaya NC. (2026). Hemşirelik öğrencilerinin engelli bireylere yönelik algıları ve tutumlarını etkileyen faktörler. *Halk Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 8(1), 28-37. <https://10.54061/jphn.1816467>

2667-8047/© The Authors. This is an open access article under the CC BY NC license
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

GİRİŞ

Engellilik, vücut veya zihinde meydana gelen herhangi bir bozukluk nedeniyle bireyin uzun süreli yaşadığı çevresindeki günlük faaliyetlere ve sosyal etkileşimlere katılma yeteneğini sınırlandıran durum olarak tanımlanır (Hackett ve ark., 2020; Babik & Gardner 2021). Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre 1,3 milyar insan ciddi engellik yaşamaktadır. Bu, dünya nüfusunun %16'sına denk gelmektedir (DSÖ, 2023). Ulusal Engelli Veri Sisteminde kayıtlı ve hayatta olan engelli sayısı; 2,511,950'dir (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2022). Dünya'da ve Türkiye'de, nüfusun çoğalması, teknolojinin hızlı gelişimi ve bireylerin yaşam tarzı ile davranışlarındaki değişimler gibi etmenler, engellilik oranlarının ve engelliliğe bağlı olumsuzlukların toplum içinde artmasına neden olmaktadır (Yorke ve ark., 2017).

Tarih boyunca engelli bireylere yönelik tutumlar, toplumların ve kültürlerin özelliklerine bağlı olarak farklılık göstermiştir. Ancak çoğu dönemde engelli bireylerin toplumdan dışlandığı, zor yaşam koşulları altında bırakıldığı ve çeşitli ayrımcılıklara maruz kaldığı görülmektedir (Çömez & Altan Sarıkaya, 2017).

Engellilik algısı, toplum içinde engelli bireylere karşı gösterilen tutum ve davranış biçimlerini ifade etmektedir. Günlük yaşamda bağımsız hareket edebilme, ulaşılabilirlik ve erişilebilirlik olanaklarının sağlanması, engelli bireyler açısından büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda, engelli bireylere yönelik gerçekleştirilen uygulamalar sayesinde, onların toplumda diğer bireylerle eşit bir konumda görülmeleri ve engellilik algısına maruz kalma düzeylerinin azalması mümkün olmaktadır (Diğer & Yıldız 2021). Bireylerin zihninde oluşan engellilik algısı, onların tutum ve davranışlarını doğrudan etkilemektedir. Çoğu zaman dışlamaya da ayrımcılık biçiminde ortaya çıkan bu algı, engelli bireylerin yaşamında ek bir engel oluşturmaktadır. (Diğer & Yıldız 2021). Üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilen bir çalışmada, engelli bireyler hakkında daha fazla bilgisi olan ve daha fazla etkileşimde olan öğrencilerin algılarının daha olumlu olduğu belirtilmektedir (Phillips ve ark., 2019). Sağlık bilimleri fakültesindeki üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada, öğrencilerin engelli bireye yönelik algılarının orta düzeyde olduğu bulunmuştur (Üstündağ ve ark., 2023). Amerika'da hekimlerle yapılan bir çalışmada, çalışan hekimlerin büyük çoğunluğunun engelli bireye yönelik önyargılı ve damgalayıcı algılara sahip olduğunu bildirmiştir (Iezzoni ve ark., 2022).

Tutumlar; bireylerin kişi, grup, nesne ya da fikirler karşısında sergiledikleri, süreklilik gösteren ve önceden şekillenmiş duygu, düşünce ve inançların tümüdür. Sosyal öğrenme kuramına göre tutumlar ile davranışlar arasında karşılıklı bir etkileşim bulunmaktadır; tutumlar davranışları, davranışlar da tutumları biçimlendirir. Tutumlar, bireyin yaşam deneyimleriyle öğrenilir ve genellikle çocukluk döneminde anne-babanın değer yargılarından etkilenecek şekilde gelişir.

Olumsuz tutumlar ve bunlara eşlik eden davranış biçimleri ise, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde insanların tercih ve olanaklarını önemli ölçüde kısıtlayabilir (Yıldırım Sarı ve ark., 2010). Engelli bireylerin toplumla bütünleşmelerini etkileyen tutumlarla mücadele etmek zorunda kalmaktadır. Engelli bireylere karşı geliştirilen olumsuz tutumlar, onların toplumsal hizmetlere erişimini önemli ölçüde kısıtlamaktadır. Özellikle sağlık alanında görev yapan profesyonellerin olumsuz yaklaşımları, engelli bireylere sunulan hizmetlerin kapsamını daraltmakta ya da verilen hizmetin niteliğini düşürebilmektedir. (Çelik ve ark., 2017). Çalışmalar incelendiğinde öğrencilerin engelli bireylere yönelik tutumları ile ilgili uluslararası çalışmalar bulunmaktadır (Freer, 2021). Rojo-Ramos ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada, kız öğrencilerin ve kırsal alanda yaşayanların engelli öğrencilere karşı daha olumlu olduğu belirtilmiştir (Rojo-Ramos ve ark., 2022). Nijerya'da fizyoterapi öğrencileri ile yapılan çalışmada, yaşı büyük olan öğrencilerin engelli bireylere yönelik daha olumlu tutumlarının olduğu belirtilmiştir (Vincent-Onabajo ve ark., 2015). Yapılan başka bir çalışmada, üniversite öğrencilerinin %39,23'ünün engelli öğrencilere karşı olumsuz tutumları olduğu bildirilmiştir. Aynı çalışmada kadın olmak, engelli bir tanıdığına sahip olması ve olumlu algı olumlu tutuma sahip olmakla ilişkili olduğu belirtilmektedir (Ijadunola ve ark., 2022).

Engellilikten etkilenen kişi sayısı yüksek olmasına rağmen, engelliler çoğu zaman toplum tarafından dışlanabilmektedir. Bu durumun temelinde, engelli bireylere yönelik geliştirilen veya oluşturulan olumsuz algı ve tutumlar yer almaktadır. Söz konusu olumsuz tutum ve algılar doğuştan gelmeyip, öğrenme süreciyle sonradan kazanılmaktadır. Algı ve tutumların şekillenmesinde; ebeveynler, arkadaş çevresi, kitle iletişim araçları ve geçmiş deneyimler önemli bir etkiye sahiptir (Özakar Akça ve ark., 2022). Engellilere yönelik algı ve tutumlar, engelli bireylerle ilgili düşünce, inanç ve duyguların tümünü kapsamaktadır (Çakırer Çalbayram ve ark., 2018).

Hemşirelik mesleği bireylerle bakım, eğitim ve iletişime dayalı bir sağlık disiplini. Sağlığı koruma ve destekleme konusunda kritik bir göreve sahip olan hemşirelerin, öncelikle engelli bireyleri iyi tanımaları, onlara yardım sağlamak için gerekli bilgi ve yetkinlikleri edinmeleri ve empati becerilerini geliştirerek hem hastalara hem de çevrelerine olumlu tutum sergileyerek örnek olmaları, engellilerin sağlık hizmetlerine uyumunu güçlendirecektir (Çelik ve ark., 2017).

Engellilerin toplumsal yaşamda tam ve etkin bir şekilde yer alabilmeleri için, onlara yönelik algı ve tutumların olumlu şekilde dönüştürülmesi büyük önem taşımaktadır. Bu dönüşümün sağlanabileceği alanlardan biri de üniversitelerdir. Sağlık çalışanları ve hemşireler engelli bireylerle en sık karşılaşan ve bakım veren bireyler olduklarından, değişimin başlatılabilmesi için öncelikle hemşirelik öğrencilerinin engelliliği nasıl değerlendirdiğinin

araştırılması önemlidir. Dolayısıyla bu araştırmanın amacı hemşirelik öğrencilerinin engelli bireye yönelik tutum ve algılarını ne düzeyde olduğu ve bunları etkileyen faktörleri belirlemektir.

YÖNTEMLER

Araştırmanın Türü: Araştırma kesitsel ve ilişki arayıcı desende bir çalışmadır.

Araştırma Soruları

1. Öğrencilerin engelli bireye yönelik tutumları ne düzeydedir?
2. Öğrencilerin engelli bireye yönelik algıları ne düzeydedir?
3. Öğrencilerin engeli bireye yönelik tutum ve algıları ile ilişkili faktörler nelerdir?

Araştırmanın Değişkenleri

Bağımlı Değişkenler: Hemşirelik öğrencilerinin Engelli Bireye Yönelik Algı Ölçeği ve Engelli Kişilere Yönelik Çok Boyutlu Tutum Ölçeğinden alınan puanlardır.

Bağımsız Değişkenler: Sosyodemografik özellikler ve yakın çevresinde engelli birey olup olmadığı, engelli arkadaşına sahip olup olmadığı, engelli bireyde aynı okulda okumak ve aynı evde yaşama isteğidir.

Araştırmanın Yeri, Zamanı ve Örneklem: Araştırma, Türkiye'nin batısında bir üniversitenin Hemşirelik Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerle 2023-2024 güz/bahar eğitim/öğrenim döneminde yapılmıştır.

Araştırma evrenini, fakültede öğrenim gören 1038 öğrenci oluşturmaktadır. Evreni bilinen örneklem hesaplama için Raosoft Programı kullanılarak en az 281 öğrenciye ulaşılması planlanmıştır. Toplamda 377 öğrenciye ulaşılmıştır. Örneklemde, dahil etme kriterlerine uygun katılımcılar rastgele seçilmiştir ve katılımcıların hedef popülasyonu temsil etmesi için tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Tabakalama için 1., 2., 3. ve 4. sınıfta eğitim gören öğrenci sayısı evrene bölünerek tabaka ağırlığı belirlenmiş ve bu sayı örneklem sayısı olan 281 ile çarpılarak sınıflardan kaç öğrencinin çalışmaya dahil edilceği belirlenmiştir. Çalışma sonucunda belirlenen sayılara ulaşılmıştır.

Araştırmaya dahil olma kriterleri:

- Araştırmaya katılmayı kabul eden öğrenciler,
- Hemşirelik fakültesinde öğrenim gören öğrenciler,
- 2023-2024 güz/bahar döneminde öğrenimi durdurmamayan öğrenciler,
- Türkçe konuşabilen ve anlayabilen öğrenciler.

Araştırmaya dışlama kriterleri:

- Araştırmaya gönüllü olarak katılmak istemeyen öğrenciler,
- Türkçe konuşmakta ve anlamakta zorluk çeken öğrenciler

Veri Toplama Yöntemi ve Araçları

Araştırmanın verileri toplamada Kişisel Bilgi Formu, Engelli Kişilere Yönelik Çok Boyutlu Tutum Ölçeği ve Engelli Bireye Yönelik Algı Ölçeği kullanılmıştır. Veriler dört aylık bir eğitim/öğretim döneminde sınıf ortamında katılımcılar bilgilendirildikten sonra kabul eden katılımcılara anketler dağıtılarak toplanmıştır. Tüm anketler önceden geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmış, veri toplayıcılar standart protokole uymuştur.

Kişisel Bilgi Formu: Bu form araştırmacılar tarafından literatür ışığında geliştirilmiştir (Çakırcıoğlu Çalbayram ve ark., 2018; Özakar Akça ve ark., 2022; Diğer & Yıldız, 2021; Yıldırım Sarı ve ark., 2010). Form öğrencilerin tanıtıcı özellikleri ile ailesinde/çevresinde öğrenim gördüğü fakültede engelli birey olup olmadığı, engelli bireyle aynı evde kalmak isteme ve engelli bireyle aynı sınıfta okumak isteme hakkında bilgileri içeren 13 sorudan oluşmaktadır.

Engelli Kişilere Yönelik Çok Boyutlu Tutum Ölçeği: Findler, Vilchinsky ve Werner tarafından 2007 yılında kişilerin engelli kişilere yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Orijinal ölçek toplam otuz dört (34) madde ve Duygu, Düşünce ve Davranış olmak üzere 3 alt boyuttan oluşmuştur. Ölçeğin Türkçeye uyarlaması 2018 yılında Yelpaze ve Türküm tarafından yapılmıştır. Ölçeğin Türkçeye uyarlamasında Duygu alt boyutunda 2 madde, Düşünce alt boyutunda 1 madde uyarlama çalışmasında düşük faktör yüklerinden dolayı çıkarılmış ve toplam 31 madde olarak belirlenmiştir. Ölçek her madde 1 "Hiç" ve 5 "Çok Fazla" olarak derecelendirildiği 5'li likert tiptedir. Ölçeğin Duygu alt boyutu 14 madde ve bunların 11 maddesi ters (1, 2, 3, 4, 5, 9, 10, 11, 12, 14, 15); Düşünce alt boyutu 9 madde; Davranış alt boyutu 8 madde ve bunların 6 maddesi (1, 2, 3, 4, 5, 6) ters hesaplanmaktadır. Puanı hesaplamadan önce olumsuz ifade edilen maddelerin tersine çevrilmesi gerekmektedir. Ölçekte alınabilecek en düşük puan 31, en yüksek puan ise 155'tir. Yüksek puan engellilere yönelik daha olumlu tutumları ifade etmektedir. Ölçeğin Türkçe versiyonunda Cronbach alfa katsayısı duygu alt boyutu için ,88, düşünce alt boyutu için ,89 ve davranış alt boyutu için ,84, toplam ölçek için ,90 olduğu bulunmuştur. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach alfa katsayısı duygu alt boyutu için ,90, düşünce alt boyutu için ,93 ve davranış alt boyutu için ,85, toplam ölçek için ,84 olduğu bulunmuştur.

Engelli Bireye Yönelik Algı Ölçeği: Engelli bireylere yönelik kişilerin algı seviyelerini ölçmek amacıyla Diğer ve Yıldız (2021) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek "5: Kesinlikle Katılıyorum", "1: Kesinlikle Katılmıyorum" şeklinde ifade

edilen 5'li likert tipinde ve 20 maddeden oluşmaktadır. Buna göre; ölçekte Benimsemek 7 madde (13, 20, 18, 7, 8, 14, 15. maddeler), Farkındalık 6 madde (10, 11, 12, 9, 17, 16. maddeler), Bireysel Destek 4 madde (4, 6, 5, 19. maddeler), ile Toplumsal Çevre 3 madde (2, 1, 3. maddeler) olmak üzere dört alt boyut bulunmaktadır. Alt boyutlardaki Cronbach Alpha değerleri; "Benimsemek" için 0,80, "Farkındalık" için 0,73, "Bireysel Destek" için 0,71, "Toplumsal Çevre" için 0,61 ve toplamda 0,86 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada alt boyutlardaki Cronbach Alpha değerleri; "Benimsemek" için 0,61, "Farkındalık" için 0,74, "Bireysel Destek" için 0,59, "Toplumsal Çevre" için 0,45 ve toplamda 0,78 olarak bulunmuştur. Ölçekte ters madde bulunmamaktadır. Uygulama sonucunda elde edilen algının olumlu ya da olumsuz olduğunu kesin olarak ifade etmek mümkün değildir. Bireylerin algı düzeylerine ilişkin değerlendirmeler, ölçek maddeleri temel alınarak ayrı ayrı yapılmaktadır. Engellilik algı düzeyleri ise şu aralıklara göre değerlendirilmektedir: 2,00<ortalama<=2,80 düşük, 2,80<ortalama<=3,50 orta ve 3,50<ortalama<=5,00 yüksek düzey olarak yorumlanmaktadır.

Araştırmanın Etik Yönü: Araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için, Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurul'dan (Karar No: 2024/01-29 Tarih: 03.01.2024), Fakülte Dekanlığından yazılı izin, ayrıca ölçek sahiplerinden mail aracılığıyla izin alınmıştır. Çalışmaya katılmaya gönüllü olan öğrencilerden bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi: Veriler SPSS 25,0 programında paket programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, t-testi, ANOVA testi, Mann-Whitney U, Kruskal Wallis testi, Kolmogorov-Smirnov testi kullanılmıştır. Ayrıca "Kurtosis" ve "Skewness" kat sayıları (± 2) ile hesaplanmıştır. Veri analizinde elde edilen sonuçlar %95'lik güven aralığında anlamlılık değeri $p < ,05$ olarak kabul edilmiştir (Büyükoztürk, 2014).

BULGULAR

Katılımcıların %40,3'ü 20–21 yaş aralığında olup, %38,7'si birinci sınıf öğrencisidir. Katılımcıların %56'sı il merkezinde ikamet etmekte, %60,7'si ise gelir durumunu giderine eşit olarak belirtmiştir. Annelerin eğitim durumu incelendiğinde %50,9'unun, babaların ise %46,7'sinin ilkököl-ortaokul mezunu olduğu görülmüştür. Katılımcıların %77,5'inin yakın çevresinde ve %92,6'sının öğrenim gördüğü bölümde engelli birey bulunmadığı belirlenmiştir. Ayrıca katılımcıların %44,6'sı engelli bireyle aynı evde yaşama konusunda kararsız olduğunu ifade ederken, %82,8'i engelli bireyle aynı bölümde eğitim alabileceğini belirtmiştir (Tablo 1).

Çalışmada, öğrencilerin engelli kişilere yönelik duygu alt boyutu puan ortalaması $40,21 \pm 12,03$ ve düşünce alt boyutu puan ortalaması $35,05 \pm 7,3$, davranış alt boyutu puan ortalaması $31,51 \pm 6,2$ olarak ve çok boyutlu tutum ölçeğinden aldığı toplam puan ortalaması $106,79 \pm 15,43$

olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin, engelli bireye yönelik algı ölçeğinde bireysel destek alt boyutundan $13,33 \pm 2,96$ ve toplumsal çevre alt boyutundan $9,63 \pm 2,19$, benimsemek alt boyutundan $26,67 \pm 4,53$, farkındalık alt boyutundan $17,65 \pm 4,48$ ve ölçek genelinden alınan toplam puan ortalaması $67,30 \pm 10,06$ olarak bulunmuştur (Tablo 2).

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

		n	%
Yaş	18-19	81	21,5
	20-21	152	40,3
	22-23	113	30,0
	24+	31	8,2
Sınıf	1.sınıf	146	38,7
	2.sınıf	65	17,3
	3.sınıf	104	27,6
	4.sınıf	62	16,4
Anne Eğitim Düzeyi	Okur yazar değil	52	13,8
	İlkokul-ortaokul	192	50,9
	Lise	80	21,2
	Üniversite ve üzeri	53	14,1
Baba Eğitim Düzeyi	Okur yazar değil	9	2,4
	İlkokul-ortaokul	176	46,7
	Lise	107	28,4
	Üniversite ve üzeri	85	22,5
Anne Çalışma Durumu	Ev hanımı	278	73,7
	İşçi	44	11,7
	Memur	24	6,4
	Serbest meslek	31	8,2
Baba Çalışma Durumu	Emekli	115	30,5
	İşçi	98	26,0
	Memur	51	13,5
	Serbest meslek	113	30,0
Yaşanılan Yer	İl	211	56,0
	İlçe	125	33,2
	Köy	41	10,8
Gelir Düzeyi	Gelir giderden az	108	28,6
	Gelir gidere eşit	229	60,7
	Gelir giderden fazla	40	10,7
Yakın Çevresinde Engelli Birey Olma Durumu	Evet	85	22,5
	Hayır	292	77,5
Okuduğu Bölümde Engelli Birey Olma Durumu	Evet	28	7,4
	Hayır	349	92,6
Engelli Bireyle Aynı Evde Yaşamak İsteme Durumu	Evet	129	34,2
	Hayır	80	21,2
	Kararsız	168	44,6
Engelli Birey Aynı Sınıfta Okumak İsteme Durumu	Evet	312	82,8
	Hayır	12	3,2
	Kararsız	53	14,0

n: örneklem sayısı, %: yüzde

Hemşirelik bölümü öğrencilerinin engellilere yönelik tutumları sosyo-demografik değişkenler açısından incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p < ,05$). Buna göre, kadın öğrencilerin engellilere yönelik tutumlarının erkek öğrencilere kıyasla daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte, gelir durumu, sınıf düzeyi, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, anne çalışma durumu, baba çalışma durumu ve ikamet yeri değişkenlerine göre öğrencilerin engellilere yönelik tutumlarında anlamlı bir fark bulunmamıştır (Tablo 3).

Hemşirelik bölümü öğrencilerinin engelli bireylere yönelik algıları sosyo-demografik değişkenler açısından incelenmiştir. Yapılan analizde, anne çalışma durumu değişkenine göre anlamlı fark tespit edilmiştir ($p < ,05$). Cinsiyet, gelir durumu, sınıf düzeyi, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, baba çalışma durumu ve ikamet yeri değişkenlerine göre öğrencilerin engellilere yönelik

algılarında anlamlı bir fark bulunmamıştır (Tablo 3).

Bireylerin engelli bireylerle ilişkili yaşama ve eğitim ortamlarına yönelik tutumların ilişkin değişkenler ile engelli bireylere ilişkin tutum ve algılarında anlamlı fark bulunmamıştır ($p > ,05$) (Tablo 4).

Tablo 2. Katılımcıların Engelli Kişilere Yönelik Çok Boyutlu Tutum Ölçeği ve Engelli Bireye Yönelik Algı Ölçeği ve Alt Boyutlarından Alınan Puanların Dağılımı

Ölçek ve Alt Ölçekler	n	Min.	Max.	Ort.	SS.
Tutum Ölçeği	377	52	163	106,79	15,43
Duygu	377	14	84	40,21	12,03
Düşünce	377	9	59	35,05	7,3
Davranış	377	12	40	31,51	6,2
Algı Ölçeği	377	20	114	67,30	10,06
Benimsemek	377	7	69	26,67	4,53
Farkındalık	377	6	37	17,65	4,48
Bireysel Destek	377	4	35	13,33	2,96
Toplumsal Çevre	377	3	15	9,63	2,19

n: örneklem sayısı, Ort.: Ortalama, Ss: Standart sapma

Tablo 3. Katılımcıların Sosyo-demografik Özelliklerine göre Engelli Kişilere Yönelik Çok Boyutlu Tutum Ölçeği ve Engelli Bireye Yönelik Algı Ölçeği Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

	n	Tutum		Algı	
		Ortanca	Test Değeri	Ortanca	Test Değeri
Gelir Durumu	Gelir giderden az	108	187,67	171,71 198,64 180,50	$KW = 4,762$ $p = ,09$
	Gelir Gidere Eşit	229	190,81		
	Gelir Giderden Fazla	40	182,23		
Cinsiyet	Kadın	254	196,71	189,01 188,97	$U = 13662,000$ $p = ,04$
	Erkek	123	173,07		
Sınıf	1.sınıf	146	183,38	194,57 197,38 164,75 207,78	$KW = 7,772$ $p = ,05$
	2.sınıf	65	207,51		
	3.sınıf	104	177,79		
	4.sınıf	62	201,63		
Anne Eğitim Durumu	Okur yazar değil	52	204,78	161,67 199,58 178,20 193,80	$KW = 5,976$ $p = ,11$
	İlkokul-ortaokul	192	197,04		
	Lise	80	168,69		
	Üniversite	53	175,05		
Baba Eğitim Durumu	Okur yazar değil	9	205,89	9 176 107 85	$KW = 6,796$ $p = ,07$
	İlkokul-ortaokul	176	183,95		
	Lise	107	203,18		
	Üniversite	85	179,83		
Anne Çalışma Durumu	Ev Hanımı	278	191,00	192,87 198,52 125,15 190,24	$KW = 3,630$ $p = ,30$
	İşçi	44	187,15		
	Memur	24	150,60		
	Serbest Meslek	31	203,40		
Baba Çalışma Durumu	Emekli	115	184,17	183,03 192,22 175,05 198,58	$KW = 2,143$ $p = ,54$
	İşçi	98	183,88		
	Memur	51	186,83		
	Serbest Meslek	113	199,33		
İkamet	İl	211	183,91	191,40 184,65 189,90	$KW = ,305$ $p = ,85$
	İlçe	125	193,07		
	Köy	41	202,79		

n: örneklem sayısı, U: Mann-Whitney U Testi, KW : Kruskal-Wallis H, $p < 0,05$

Tablo 4. Bireylerin Engelli Bireylerle İlişkili Yaşama ve Eğitim Ortamlarına Yönelik Tutumların İlişkin Sorular ve Ölçek Sonuçları

		n	Tutum		Algı	
			Ortanca	Test Değeri	Ortanca	Test Değeri
Yakınında Engelli Birey Olma Durumu	Evet	85	188,05	U= 12329,00 p= ,92	19,32	U= 12128,000 p= ,75
	Hayır	292	189,28		188,03	
Okuduğu Bölümde Engelli Birey Durumu	Evet	28	165,96	U= 4241,000 p= ,24	184,91	U= 4771,5000 p = ,83
	Hayır	349	190,85		189,33	
Engelli Bireyle Aynı Evde Yaşamak İsteme Durumu	Evet	129	198,11	KW = 2,015 p= ,36	201,84	KW = 3,814 p= ,14
	Hayır	80	176,23		192,77	
	Kararsız	168	188,09		177,35	
Engelli Bireyle Aynı Okulda Okumak İsteme Durumu	Evet	312	192,42	KW = 2,146 p = ,34	192,71	KW = 2,809 p = ,24
	Hayır	12	155,54		195,13	
	Kararsız	53	176,42		165,78	

n: örneklem sayısı, U: Mann-Whitney U Testi, KW: Kruskal-Wallis H

TARTIŞMA

Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin engelli bireylere yönelik algı ve tutumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmada, öğrencilerin engelli bireylere yönelik çok boyutlu tutumlarını orta düzeyin üzerinde olduğunu belirlenmiştir. Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin engelli bireylere karşı tutumlarının incelendiği bir çalışmada, öğrencilerin engelli bireye yönelik tutumlarının yüksek olduğu bulunmuştur (Çam ve ark., 2024). Üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmada ise, öğrencilerin özel gereksinimli akranlarına yönelik tutumlarının olumlu olarak belirlenmiştir (Süngü ve ark., 2023). Öğrenci hemşirelerle yapılan başka bir çalışmada, engelli bireylere yönelik yüksel seviyede olumlu tutuma sahip olduğu bulunmuştur (Cevheroğlu & Fırat Kılıç, 2024). Yapılan çalışmalar genel olarak değerlendirildiğinde, engelli bireylere karşı olumlu tutumların yaygın olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar, çalışma bulgularıyla paralellik göstermektedir. Öğrencilerin engelli bireylere yönelik olumlu tutuma sahip olmalarının, sağlık alanında eğitim görmeleriyle ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Öğrencilerin engelli bireye yönelik tutum ölçeği duygu ve düşünce alt boyutunda orta düzeyde, davranış alt boyutunda yüksek düzeyde tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Subay ve arkadaşlarının hemşirelik öğrencileri ile yaptığı çalışmada duygu alt boyutu orta, davranış ve düşünce alt boyutunda olumlu tutuma sahip oldukları belirtilmiştir (Subay ve ark., 2022). Yapılan başka bir çalışma incelendiğinde, öğrencilerin engelli bireye yönelik duygu ve davranış alt boyutunun olumsuz, düşünce alt boyutunun olumlu tutuma sahip olduğu bulunmuştur (Sarı ve ark., 2021).

Bu çalışmada cinsiyet değişkeni göre engelli bireye yönelik tutumda farklılık saptanmıştır. Kadın öğrencilerin engelli bireye yönelik tutumlarının erkeklerden daha olumlu olduğu bulunmuştur. Subay ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada, kadın hemşirelik öğrencilerinin düşünce alt

boyut puanı ve davranış alt boyut puanı erkeklere göre anlamlı derecede yüksek olduğu belirtilmektedir (Subay ve ark., 2022). Yapılan çalışmalarda, kadın katılımcıların engellilere yönelik tutum düzeyinin erkek katılımcılardan istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur (Arısoy, 2022; Freer, 2023). Keklice ve Ünsar'ın yaptığı çalışmada, erkek öğrencilere kıyasla kadın öğrencilerin engelli bireye yönelik daha pozitif tutum içinde olduğunu belirlemiştir (Keklice & Ünsar, 2021). Cinsiyetin tutumu etkilemediğini belirleyen çalışmalar da bulunmaktadır (Nalbant & Dinç, 2024). Al – Kandari yaptığı çalışmada, erkek öğrencilerin tutumlarının daha olumlu olduğunu belirtmektedir (Al-Kandari, 2015). Alanda yapılan çalışmalar farklılık gösterebilmektedir. Kadın öğrencilerin daha olumlu tutum göstermesi cinsiyet rolleri ile ilişkili olabilir. Cinsiyetin tutuma etkisine yönelik daha kapsamlı çalışmalar yapılabilir.

Öğrencilerin sınıf düzeyinin engelli bireye yönelik tutumlarında fark yaratmadığı bulunmuştur. Literatürde bu çalışma sonucu ile benzer olarak öğrencilerin engelli bireye yönelik tutumlarının sınıf düzeyine göre farklılık göstermediğini belirten çalışmalar bulunmaktadır (Sarı ve ark., 2021; Subay ve ark., 2022; Lorcu ve ark., 2025). Yapılan diğer çalışmalarda, tutum ile sınıf/ eğitim seviyesi değişkeni arasında anlamlı fark olduğu belirtilmektedir (Wang ve ark., 2021; Nalbant & Dinç, 2024). Sınıf düzeyine göre farklılık olmaması engelli bireye yönelik müfredat eksikliği veya uygulamalı birimlerde engelli bireyler ile deneyim yetersizliğine bağlı olabilir. Bu sonuçlar doğrultusunda, sınıf değişkenini farklı değişkenlerle değerlendirmek için daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Çalışmada anne ve baba eğitim düzeyinin engelli bireye yönelik tutumlarda etkili olmadığı belirlenmiştir. Yapılan çalışmalar bulgularımızla benzerlik göstermektedir (Gedik & Toker, 2018; Kaldık, 2022). Bu sonuçlar doğrultusunda anne ve baba eğitim düzeyinin öğrencilerin engelli bireye yönelik tutumları üzerine etkisi olmadığı söylenebilir.

Öğrencilerin ailesi veya yakınında engelli birey olması, engelli bireye yönelik tutumlarda bir fark yaratmadığı belirlenmiştir. Alanda yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde katılımcıların ailesinde veya yakınında engelli birey olmasının katılımcıların tutumlarını etkilemediği belirtilmektedir (Alnahdi, 2019; Yazıcı ve ark., 2019; Açıık & Nariç., 2020; Subay ve ark., 2022; Süngü ve ark., 2023). Bazı çalışmalarda ise, engelli yakını olmanın/ teması sıklığının tutumları etkilediğini belirtmektedir (Al-Kandari, 2015; Wang ve ark., 2021; Nalbant & Dinç, 2024). Literatürde farklı sonuçlar bulunmaktadır. Sonuçlarda yakın çevresinde ve okuduğu bölümde engelli birey olan katılımcı sayısının az olması etkili olmuş olabilir. Yakınında engelli birey olan daha geniş örneklerde tekrar tutum değerlendirilebilir.

Bu çalışmada öğrencilerin engelli bireye yönelik algıları orta-yüksek olarak belirlenmiştir. Üniversite öğrencilerinin özel gereksinimli bireye yönelik bakış açılarının incelendiği bir çalışmada, engellilik algısı orta düzeyde bulunmuştur (Üstündağ ve ark., 2023). Akbaş ve ark. yaptığı çalışmada, öğrencilerin algı düzeyinin yüksek olduğu bulunmuştur (Akbaş ve ark., 2024). Üniversite öğrencileri ile yapılan başka bir çalışmada, engellilik algı düzeyinin göreceli olarak yüksek olduğu bulunmuştur (Sarıpek & Konar, 2023). Çalışma sonuçları öğrencilerin engelli bireye yönelik algılarının orta – yüksek olduğunu göstermektedir. Üniversite öğrencilerinin aldığı derslerde engellilik ile derslerin olması sonuçlarla ilişkisi olacağı düşünülmektedir.

Öğrencilerin engellilik algı ölçeğinin benimsemek alt boyutu yüksek, farkındalık alt boyutunun orta, bireysel destek ve toplumsal çevre alt boyutunun orta-yüksek olduğu bulunmuştur. Üstündağ ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada, benimsemek alt boyutunun yüksek, farkındalık, bireysel destek ve toplumsal çevre alt boyutu orta olduğu belirlenmiştir (Üstündağ ve ark., 2023). Öğrenci ebe ve hemşirelerle yapılan başka bir çalışmada, benimsemek alt boyutu yüksek, farkındalık at boyutu orta, bireysel destek ve sosyal çevre alt boyutu orta yüksek olarak belirtilmiştir (Akbaş ve ark., 2024).

Bu çalışmada anne çalışma durumunun engelli bireye yönelik algıyı etkilediği belirlenmiştir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde, doğrudan anne çalışma durumunu inceleyen çalışmalara rastlanılmamıştır. Çalışmalar daha çok gelir durumu üzerine odaklanmaktadır. Yapılan çalışmalarda, gelir durumu yüksek olan öğrencilerin engelli bireye yönelik algı toplam puanının daha yüksek olduğu belirtilmektedir (Akbaş ve ark., 2024; Çalışkan & Şahin, 2024). Anne çalışma durumunun aile gelirine olan etkisi düşünülerek çalışma sonuçları bununla paralellik göstermektedir. Ayrıca çalışma durumunda gruplar arası katılımcı sayısının da sonuçlar üzerinde etkisi olabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle anne çalışma durumunun öğrencilerin engellilik algısını yönelik etkisi için daha geniş

örneklerde çalışmalar yapılarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Öğrencilerin cinsiyet değişkeninin engelli bireye yönelik algısı üzerine etkisi olmadığı belirlenmiştir. Yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde bulgular bu çalışma ile paralellik göstermektedir (Darawsheh, 2022; Demirbilek ve ark., 2024; Gülen & Çakmak 2024). Çalışkan ve Şahin yaptığı çalışmada, cinsiyetin bireylerin engelli bireye yönelik algısında etkili olduğu belirtilmektedir (Çalışkan & Şahin, 2024).

Bu çalışmada sınıf değişkeni ile öğrencilerin engelli bireye yönelik algıları arasında bir ilişki olmadığı bulunmuştur. Literatürde yapılan çalışmaların çoğu çalışmamız ile benzer sonuçlara ulaşmıştır (Darawsheh, 2022; Demirbilek ve ark., 2024; Gülen & Çakmak; 2024). Bunun aksine Akbaş ve arkadaşları yaptığı çalışmada sınıf değişkeninin öğrencilerin engelli bireye yönelik algısında etkili olduğunu belirtmektedir (Akbaş ve ark., 2024). Literatürde farklı çalışma sonuçları bulunmaktadır. Sınıf değişkeninin algıya yönelik etkisi farklı değişkenler ile değerlendirilebilir.

Öğrencilerin yakınında veya ailesinde engelli birey olması ve engelli bireye yönelik algısı incelendiğinde bu çalışmada farklılık belirlenmemiştir. Literatür bu çalışma bulguları ile benzerlik göstermektedir (Üstündağ ve ark., 2023; Demirbilek ve ark., 2024). Akbaş ve arkadaşları yaptığı çalışmada ise, yakınında engelli birey olmasının engellilere yönelik algı üzerine olumlu etkisi olduğunu belirlemiştir (Akbaş ve ark., 2023). Çalışmamızda yakınında engelli birey olan öğrenci sayısının daha az olması ve öğrencilerin engelli bireyle ilgili bilgi ve uygulamalarının daha az olması sonuçlar üzerine etkili olduğunu düşündürmektedir.

SONUÇ

Araştırma sonucunda öğrencilerin engelli bireylere yönelik çok boyutlu tutumlarının ve engelli bireylere yönelik algılarının orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Sosyodemografik değişkenlerin genel olarak engelli bireye yönelik tutum ve engelli bireye yönelik algıyı etkilemediği saptanmıştır. Ayrıca engelliler ile yaşamak, çevresinde engelli bireyin olması, engelli bireyle aynı sınıfta/ okulda okumakla tutum ve algı arasında fark olmadığı belirlenmiştir. Hemşirelik öğrencileri çalışma hayatında toplumda iç içe olacağı için engelli bireye yönelik tutum ve algıları önem taşımaktadır. Öğrencilerin tutum ve algılarını arttırmak için derslerde ve uygulama alanlarında engelli bireylerle olan teması artırılabilir. Öğrencilerin tutumlarını arttırmak için yükseköğretim kurumlarında engelli bireylere yönelik farkındalığı arttırmaya yönelik etkinliklerin planlanabilir. Öğrencilerin tutum ve algılarını arttırmak için engelli bireyler ve ailelerini kapsayan sivil toplum kuruluşları ile iş birlikleri yapılabilir. Çalışma sonucunda gelecekte planlanan araştırmalarda daha geniş örneklem ve değişkenlerin etkisine odaklanılan

çalışmalar planlanması önerilmektedir. Algıyı etkileyen faktörler için niteliksel çalışmalar daha detay sunabileceği düşünüldüğünde niteliksel araştırmalar planlanabilir.

Sınırlılıklar

Bu çalışmada bazı alt boyutlara ait Cronbach alfa katsayılarının görece düşük olduğu görülmüştür. Bu durum, ilgili alt boyutlardan elde edilen bulguların yorumlanmasında temkinli olunması gerektiğini göstermektedir. Bulgular yalnızca benzer hemşirelik fakültelerinde genellenebilir. Çok merkezli çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Finansal Destek: Bu araştırma, kamu, ticari veya kâr amacı gütmeyen sektörlerdeki herhangi bir fon kuruluşundan bir hibe almamıştır.

Çıkar Çatışması: Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Etik Kurul Onayı: Bu çalışma Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu tarafından onaylanmıştır (Karar No: 2024/01-29 Tarih: 03.01.2024).

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız

Yazar Katkıları:

Araştırma fikri: GK

Çalışmanın tasarımı: GK, NY, NCK, BC

Çalışma için veri toplama: NY, NCK

Çalışma için verilerin analizi: NY, NCK

Çalışma için verilerin yorumlanması: GK, NY, BC, NCK

Makalenin hazırlanması: NY, GK, BC

Eleştirel olarak gözden geçirmek: GK, NY, BC, NCK

Yayınlanacak versiyonun nihai onayı: GK, BC

Veri Kullanılabilirlik Beyanı: Mevcut çalışma sırasında kullanılan ve analiz edilen veri kümeleri, talep üzerine ilgili yazardan temin edilebilir.

KAYNAKLAR

Acak, M., & Narinç, Ç. (2020). Eğitim fakültesi öğrencilerinin engellilere yönelik tutumlarının incelenmesi (Malatya il örneği). GERMENİCA Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 1(1), 18-27. <https://izlik.org/JA76KC46ED>

Akbaş, M., Fındık, F. Y., & Dursun, R. S. (2024). Öğrenci ebelerin ve hemşirelerin engelli bireylere yönelik algılarının ve algılarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi: Tanımlayıcı bir çalışma. Türkiye Biyoetik Dergisi, 11(3), 81-90. <https://izlik.org/JA86BR95ZH>

Al-Kandari, H. Y. (2015). High school students' contact with and attitudes towards persons with intellectual and developmental disabilities in Kuwait. Australian Social Work, 68(1), 65-83. <https://doi.org/10.1080/0312407X.2014.946429>

Alnahdi, G. H. (2019). The positive impact of including students with intellectual disabilities in schools: Children's attitudes towards peers with disabilities in Saudi Arabia. Research in developmental disabilities, 85, 1-7. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2018.10.004>

Arısoy, A. (2022). Sosyal hizmetle ilgili eğitim alma durumuna göre gençlerin engelli bireylere

yönelik tutumları. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Dergisi, 6(2), 294-308. <https://doi.org/10.31200/makuubd.1141151>

Babik, I., & Gardner, E. S. (2021). Factors affecting the perception of disability: A developmental perspective. Frontiers in Psychology, 12, 702166. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.702166>

Büyüköztürk, Ş. (2015). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı (Genişletilmiş 21. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Cevheroğlu, S., & Fırat Kılıç, H. (2024). Öğrenci hemşirelerin şefkat düzeyleri ile engelli bireylere yönelik tutumları arasındaki ilişkinin belirlenmesi: Tanımlayıcı ve korelasyonel çalışma. Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi, 16 (2), 412-30. <https://doi.org/10.5336/nurses.2023-100570>

Çakırer Çalbayram, N., Aker, M. N., Akkuş, B., Durmuş, F. K., & Tutar, S. (2018). Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin engellilere yönelik tutumları. Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi, 7 (1), 30-40. <https://izlik.org/JA58AJ88UR>

Çalışkan, H., & Şahin, H. (2024). Üniversite öğrencilerinin engellilere yönelik algılarının ve bilişsel ve duygulanımsal empati düzeylerinin incelenmesi. Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi, 59(3), 1788-1801. <https://doi.org/10.15659/3.sektor-sosyal-ekonomi.24.09.2490>

Çam, F., Dost, A., Gül, T., Sarıdoğan, B., Dalğıç, N., & Mütevellî, B. (2024). Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin engelli bireylere yönelik tutumlarının incelenmesi. Sağlık ve Spor Bilimleri Dergisi, 7 (3), 213-224. <https://doi.org/10.61150/jhss.2024070304>

Çelik, F., Terkeş, N., Uslular, E., Şahin, Ö., Savaş, L., Karateke, A., Duygun, G., & Kahraman, E. (2017). Hemşirelerin işitme engelli bireylere yönelik tutumlarının belirlenmesi. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 20(4), 244-253. <https://izlik.org/JA62RF59KF>

Çömez, T., & Altan Sarıkaya, N. (2017). Hemşirelik fakültesi öğrencilerinin engelli bireyleri damgalamaya ilişkin düşünceleri ve uygulamaları. Hemşirelik Akademik Araştırma Dergisi, 3(3), 145-152. <https://doi.org/10.5222/jaren.2017.145>

Darawsheh, W. B. (2022). An investigation of public perception and attitudes towards disability in Jordan. International Journal of Disability, Development and Education, 69(2), 687-706. <https://doi.org/10.1080/1034912X.2020.1727418>

Demirbilek, B., Öcal, Y. K., & Karabulut, E. O. (2024). Spor bilimleri öğrencilerinin engellilere yönelik algı düzeylerinin incelenmesi. Uluslararası Bozok Spor Bilimleri Dergisi, 5(1), 1-13. <https://izlik.org/JA35WF38YP>

Diğer, H., & Yıldız, A. (2021). Engelli bireylere yönelik algı ölçeği: geçerlik ve güvenirlik çalışması. Fırat

- Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 31(2), 807-822. <https://doi.org/10.18069/firatsbed.886698>
- Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ). (2023, March). Disability. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/disability-and-health>
- Freer, J.R. (2021). Students' attitudes toward disability: A systematic literature review (2012–2019). *International Journal of Inclusive Education*, 27(5), 652-670. <https://doi.org/10.1080/13603116.2020.1866688>
- Gedik, Z., & Toker, H. (2018). Üniversite öğrencilerinin engelli bireylere yönelik tutumları ve sosyal beğenirlik düzeyleri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (1), 111-116. <https://izlik.org/JA79MG38WB>
- Gülen, B., & Çakmak, A. (2024). Üniversite öğrencilerinin engellilere yönelik algıları ile sosyal-duygusal yetkinlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Premium e-Journal of Social Sciences*, 8(42), 653-663. <https://doi.org/10.5281/zenodo.11434376>
- Hackett, R. A., Steptoe, A., Lang, R. P., & Jackson, S. E. (2020). Disability discrimination and well-being in the United Kingdom: A prospective cohort study. *BMJ Open*, 10, e035714. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2019-035714>
- Iezzoni, L.I., Rao, S.R., Resselam, J., Bolcic-Jankovic, D., Agaronnik, N.D., Lagu, T., & Campbell, E.G. (2022). US physicians' knowledge about the americans with disabilities act and accommodation of patients with disability: study examines what physicians know about the americans with disabilities act and what is done to accommodate patients with a disability. *Health Affairs*, 41(1), 96-104. <https://doi.org/10.1377/hlthaff.2021.01136>
- Ijadunola, M., Akinyemi, P., Olowookere, O., Olotu, O., Goodman, O., Ogundiran, A., & Ijadunola, K. (2022). Addressing inclusiveness in tertiary co-education: Attitude of undergraduate and academic staff towards students with disabilities in a South-West Nigerian University. *International Journal of Disability, Development and Education*, 69(1), 47- 60. <https://doi.org/10.1080/1034912X.2021.2016658>
- Kaldik, B. (2022). Üniversitedeki z kuşağının engelli bireylere yönelik tutumları üzerine bir araştırma. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (BUSBED)*, 12(23), 39-53. <https://doi.org/10.29029/busbed.1029744>
- Keklicek, İ., & Ünsar, A. (2021). Üniversite düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin engelli bireylere yönelik tutumlarının incelenmesi: Sağlık alanında eğitim görmenin pozitif bir etkisi var mıdır? Bir gözlemsel çalışma. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 6(3), 149-157. <https://izlik.org/JA36UN26HE>
- Lorcu, T., Koç, Ş. Ö., & Ersoy, S. (2025). Engelli bakımı ve rehabilitasyon programı öğrencilerinin engellilere yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Uluborlu Mesleki Bilimler Dergisi*, 8(2), 61-73. <https://doi.org/10.71445/umbd.1703529>
- Nalbant, S., & Dinç, M. (2024). Üniversite öğrencilerinin özel gereksinimli bireylere yönelik tutumlarının incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Araştırmaları Dergisi*, 16(1), 18-37. <https://doi.org/10.55929/bsad.1425489>
- Özakar-Akça, S., Aydın, Z., Göver, T., & Söngüt, S. (2022). Engelliler konusunda ergenlere verilen eğitimin engellilere yönelik tutumlarına etkisi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(2), 542-554. <https://doi.org/10.33206/mjss.929032>
- Phillips, B.A., Fortney, S., & Swafford, L. (2019). College students' social perceptions toward individuals with intellectual disability. *Journal of Disability Policy Studies*, 30 (1), 3-10. <https://doi.org/10.1177/1044207318788891>
- Rojo-Ramos, J., Vega-Muñoz, A., Contreras-Barraza, N., & Barrios-Fernandez, S. (2022). Female and rural school students show more positive attitudes toward disability during physical education lessons. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(10), 5881. <https://doi.org/10.3390/ijerph19105881>
- Sarı, H., Bağcı, Ö. A., & Gökdağ, H. (2021). Çocuk gelişimi programı öğrencilerinin engellilere yönelik tutumları ile iletişim becerileri arasındaki ilişki. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(230), 57-73. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.691828>
- Sarıipek, A. D., & Konar, N. (2023). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin engelli bireylere yönelik algılarının incelenmesi. *International Conference on Scientific and Academic Research*, December 25-26, Konya, Turkey. <https://izlik.org/JA35WF38YP>
- Subay, N., Demircioğlu, A., Karakaya, Ş., Güler, A., Bayram, N., İntepe, S. S., & Gür, K. (2022). Bir devlet üniversitesinde okuyan hemşirelik öğrencilerinin engelli bireylere karşı tutum ve davranışları. *Journal of Health Sciences and Management*, 2(3), 53-59. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2515127>
- Süngü, B., Konar, N., & Çar, B. (2023). Üniversite öğrencilerinin özel gereksinimli akranlarına yönelik tutumları. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 6 (1-Cumhuriyet'in 100. Yılı Özel Sayısı), 335-349. <https://doi.org/10.38021asbid.1317156>
- T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2022, Ocak). Engelli ve Yaşlı İstatistik Bülteni https://www.aile.gov.tr/media/98625/eyhgm_istatistik_bulteni_ocak_2022.pdf
- Üstündağ, A., Göktaş, F. S., Kalkanlı, F., & Gülgün, Z. N. (2023). Üniversite öğrencilerinin özel gereksinimli bireylere bakış açılarının incelenmesi. *Fırat*

- Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 33(2), 755-766. <https://doi.org/10.18069/firatsbed.1198877>
- Vincent-Onabajo, G.O., & Malgwi, W.S. (2015). Attitude of physiotherapy students in Nigeria toward persons with disability. *Disability and Health Journal*, 8(1), 102-108. <https://doi.org/10.1016/j.dhjo.2014.06.009>
- Yazıcı, T., Çelebioğlu, M. O., & Boyraz, G. (2019). Güzel sanatlar lisesi öğrencilerinin özel gereksinimli bireylere yönelik tutumları. *Eurasian Academy of Sciences Social Sciences Journal*, 26, 19-27. <https://doi.org/10.17740/eas.soc.2019.V26-02>
- Yorke, A. M., Ruediger, T., & Voltenburg, N. (2017). Doctor of physical therapy students' attitudes towards people with disabilities: A descriptive study. *Disability and rehabilitation*, 39(1), 91-97. <https://doi.org/10.3109/09638288.2016.1140830>
- Yıldırım Sarı, H., Bektaş, M., & Altıparmak, S. (2010). Hemşirelik öğrencilerinin engellilere yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Yeni Tıp Dergisi*, 27, 80-83.
- Wang, Z., Xu, X., Han, Q., Chen, Y., Jiang, J., & Ni, G. X. (2021). Factors associated with public attitudes towards persons with disabilities: A systematic review. *BMC public health*, 21(1), 1058. <https://doi.org/10.1186/s12889-021-11139-3>